

አቦይ ስብሐት ንጅግንነት ከመይ እንትሪእዎ እዩ ቅድሚ 1967 ጅግና ኣይነበረን ዝበሉ?

መን እዩ ጅግና?

መጻሕፍቲ

ለምዘበን ወርሒ ለካቲት ብፍላይ ኣብ ትግራይ ብፋሉይ ፅምብል በዓላት እናተኸበረት ትርኩብ። ህዝቢ ትግራይ ከም ህዝቢ ኣንጻር ደርጊ ን17 ዓመት ዝገበሮ መሪር ብረታዊ ቃልሲ ኣብ ታሪኽ ህዝቢ ትግራይ ዓብዩ ቦታ ኣለዎ። ቤት ምኽሪ ብሄራዊ ክልልላዊ መንግስቲ ትግራይ፣ ልደት ቃልሲ ህዝቢ ትግራይ፣ ልደት ህወሓት ዝኾነት ዕለት ለካቲት 11፣ በቢ ሓሙሽተ ዓመቲ ህዝባዊን መንግስታዊን በዓል ኮይና ብድሙቕ ፅምብል ክትኸበር ከምዘለዎ ብዘወሰኖ መሰረት ሎምዘበን ለካቲት 11 መበል 45 ዓመት ብምኳኑ ብፋሉይ ድምቀትን ሕራኅን ተኸቢሩ እዩ። ካብቶም ኣከባብራ እዚ በዓል ሓደ ብዘተፈላለዩ ናይ ፓንል ምይይጣት እዩ ነይሩ። ኣብ ድሮ ለካቲት 11፣ ለካቲት 10፣ 2012 ዓ.ም. ኣብ ከተማ መቐለ ኣብ ሓወልቲ ሰማእታት ዝተገበረ ፓንል ምይይጥ ኣቦይ ስብሐት ብዛዕባ ጅግንነት ህዝቢ ትግራይ ኣመልኪቶም ዝሃብዎ ሪኢቶ "ቅድሚ 1967 ኣብ ትግራይ ጅግና ኣይነበረን፣ ናይ መሳፍንቲ ሓሸኸር እዩ ነይሩ" ዝብል ኣብ ማሕበራዊ ሚድያ ከም ዓብዩ መመዘራረቢ ኮይኑ ተረኺቡ ኣሎ። ኣብዚ ኣጀንዳ ተጋሩ ኣብ ክልተ ተመቂሎም እንትፀሓሓፉ ተግዚቦ፤ ኣነውን ኣብዚ ምይይጥ እጃመይ ከወፍን ናብ ሓደ ምርድዳእ ኣብ ምምጻእ ክሕግዝብ ብምሕሳብ እዚ ፅሑፍ ክፅሕፍ ወሲኑ። እዞ ብርግዓትን ብቅንዕናን ኣንቢብኩም ርኢቶኹም ክትህቡ ትፅቢት ይገብር።

እዞ ናብቲ ቀንዲ ርእሲ ንምእታው ጅግና እንታይ ማለት እዩ? ሕቶ ብምሕታት ክጅምር። ጅግና እንትንብል ንግና ንተጋሩ ሓዱሽ ኣይኮነን። ኣብ ንገብሮም ዝርርባት ምይይጣት ብዛዕባ ጅግና እንተይኣልዕልና ዳርጋ ኣይንሓልፍን። ኣብ ልምዓት ጅግና ንብል፣ ኣብ ዲሞክራሲ ምስፋን ጅግና ንብል፣ ኣብ ትምህርቲ፣ ሰልጠና፣ ምርምር፣ ፈጠራ ወዘተ ጅግና ንብል። ኩሉ በቢ ኣድናቕቲ ጅግና እናበለ ዝበይመሉ ኩነታት እዩ ዘሎ። ዝተፈላለዩ ሰባት ዝተፈላለዩ ጅግና ኣለዎም፣ ገሊጻም ጅግና ዝብልዎም ንገሊጻም ግን ተራ ሰባት ይኾንዎም። ጅግና ልክዕ ክምቲ ቁንጅና ብዘተፈላለዩ ሰባት ዝተፈላለዩ ኣረኣኢያ ዘለዎ፤ ጅግና ውን ንሓደ ጅግናኡ ንቲ ካሊእ ግድን ጅግናኡ ኣይኮነን። ንሓደ ርል-ሞዴሉ ንቲ ካሊእ ርል-ሞዴሉ ኣይኮነን። ገሊኡ ብውፅኢት ናቲ እከበ ጅግና እዩ ይብል፣ ገሊኡ ብኣተሓሳስ?

እምነትን ዓቂኑ እክለ ኮ ጅግና እዩ ይብል፤ ገሊኡ ብከይዲ ኣረፃፀማ ራኡ እዚ ኮ ጅግና እዩ ይብል፤ ገሊኡ ድማ ብዝሓዘ ዕላማን ተልእኾን መዚኑ እዚ ኮ ጅግና እዩ ይብል። ቡሓፈሻ ጅግና ዝብል ቃል ኣብ ትርጉሙ ኣደ ዓይነት ኣረፃድኣ ኣሎ ምባል ኣይከኣልን። ዋላኳ መብዛሕቱ ጊዘ ኣብ ዓውደ ኩናት ብተደጋጋሚ ተሳቲፉ፣ መሪሑ ብርክት ዝበለ ዓወታት ዘመዝገበ ከም ጅግና ዝቐፀር እንትኸውን ኣብ ካልኣት ዓውደ ወፍሪታትን ሰራሕትን ተዋፊሩ ፍሉይ ውፅኢት ዘምፅኡ ጅግና ዝብል መፀውዒ ብምሃብ ኣፍልጦታት ሸልማታት ይወሃቡ እዮም። ስለዚ ኣብ ትርጉም ጅግና ናይ ሓባር ኣረፃድኣ እንተይሓዘካ እክለ ንእክለ ጅግና ኢልዎ፣ እክለ ድማ ንእክለ ጅግና ኣይኮነን ኢልዎ ኢልካ እናፀሓፍካ፣ ዘይቅቡልን ዘይሃናዓይን ሪኢቶታት እናሃብካ ምውዓል ሸግር ኣለዎ።

ኣነ ኣብዚ ክብሎ ዝደለኹን ናይዚ ፅሑፊይ ቀንዲ ዕላማን ኣብ ምኽባር መበል 45 ዓመት ልደት ህወሓት ኣቦይ ሰብሐት ብዛፀባ ጅግና ዝበልዎ ናይ ባዕለይ ሪኢቶን መመያየጢን ሓሳብን ንምሃብ እዩ። ብልሙድ ኩላትና ተጋሩ ትግራዊይ ጅግና እዩ ንብል ኢና። ናይ ትግራዊይ ጀግንነት እንትንገልፅ ከዓ ካብ ናይ ዋንቲ ታሪኽና እና ፀራሕና፣ ካብ ዘመነ ኣክሱም፣ ካብ ንግስተ ሳባ፣ ቀዳማይ ሚሊሊኽ፣ ኣብ ዘመነ መሳፍንቲ ዝነበሩ ሰርሒታት ውግእን ምጥልላፍን፣ እኒ ሚኪኤል ሰሑል፣ ብዙሓት ደጃታትን ራእሲታትን እናጠቐስና፣ ብዙሓት ዓውደ ኩናታት እናልዓልና እክለ ጅግና ንብል። ብፍላይ ድማ ምስቲ ናይ ቀረባ ናይ ሃገርና ታሪኽ እናተሓሓዘና ከም ተጋሩ ኣፄ ዮውሃንስ ራእሲ ኣሉላ ኣባኪጋ፣ ባሻይ ኣውዓሎም ብስሞም እናፀዋዕና ጀጋኑና ንብል። ሐዚ ኣብዚ ወለዶ ድማ እኒ ሓየሎም ማርታ፣ መለስን ካልኣት ብዙሓት ሰማእታትና እናጠቐስና ጀጋኑ ንብል። ብሂዎት ዘለዉ እውን እንተኾነ እኒ ደብረፅዮንን ካልኣትን እናጠቐስና ጅግና ንብል። እዚ ክንብል ከለና ኩሉ ሚእቲ ካብ ሚእቲ ይሰማማዓሉ ማለት ኣይኮነን። ዝበዘሕ ከምልምዲ ዝወሰዶን ዝሰማመዐሉ እንተኾነውን ዘይነዓቕ ቁፅሪ ዘለዎ ዘይሰማማዓሉውን ኣሎ እዩ። ኣረ ገሊኡስ ብተቐራኒ ነቲ ሓደ ጅግና ዝብሎ እቲ ካሊእ ፈራሕ እንትብሎ ንዕዘብ።

ንኣብነት ብዛፀባ ጅግንነት እንትዝረብ ብመዳይ ትግራይ ኣፄ ዮውሃንስን ኣሉላን ጀጋኑ ተጋሩ፣ ጀጋኑ ኢትዮጵያውያን እንትበሃል ብሰፍሓት ይሰማዕ፤ ብመዳይ ኣምሓራ ድማ እቲ ጀግንነት ንኣፄ ዮሃንስን ኣሉላን ገዲፎም ንኣፄ ቴዎድሮስን ሚሊሊኽን ኢሉውን ሃ/ሰላሴን መንግስቲ ሃ/ማርያምን እንትፀውዑ ንሰምዕ፤ ናይ ክልቲኦም መዳይ መዐቀኒ እንትንርኢ ግን ተመሳሳሊ እዩ። እቲ ኣፈላላይ ኣብቲ ውግንና እዩ። እቲ ሓደ ወገን ምስ ባዕሉን ምስ ብሄሩን ኣተኣሳሲሩ እክለ ጅግና እንትብል እቲ ካሊእ እውን ከምኡ። እሞ እንታይ መዐቀኒ ደኣ እዩ እቲ ትኽክለና ንብሎ።

እዎ ኣነ ከም ፀሓፊን ተንታኒን ውልቀ ሰብ፣ ጅግና ንምባል መብዛሕቱ ዝጥቀመሎምን ዝሰማመዐሎምን ወይ ቅቡል ዝገብርም ክልተ መሰረታዊ ባህርታት ጅግና ኣለዉ ኢሎ ይብገሱ። እሳቶም እውን፡-

ቀዳማይ ባህሪ ብማሕበረሰብ ቅቡል ዝኾነ ነገር Moral ንኣብነት ንኣቂ፣ ንፍትሒ፣ ንሰብኣዊነትን ንሕብረተሰባዊ ራእይ ተግባራዊነት ዝፍፅም ወይ ንምፍፃም ውፋይ ዝኾነን ዘድሊ ቃልሲ ብምግባር ካብኡ ዝድለ መስዋእትነት ንምክፋል ድሉው ዝኾነን ወይ ዝኸፍልን እንትኸውን፤ እቲ **ካልኣይ ባህሪ** ድማ ብቐዓት እዩ። እሱውን ዝሓሰብዎ ንምፍፃም ክእለት፣ ፍልጠት፣ ኣተሓሳስባ፣ ፅንዓትን ተኸእሎን ዘለዎ፤ ምንም ዘይሰኣናም፣ ኣብ ዝተዋራሮ ዓውዲ ብዘለዓለን ብፍሉይ ደረጃን ውፅኢት ዘመዝገቡ እዮም።

ስለዚ ኣደ ሰብ ወይ ማሕበረሰብ ወይ ትውልዲ ጅግና ክንብል እንድሕር ኮይንና በዘን ክልተ ባህርታት ክንፅቅኖ ይግባእ። ካብዘን ክልተ ባህርታት ኣዲኤን እንድሕር ዘይሃለዎ ጅግና ንምባል የፀግም። ንኣብነት ፡-

- ንኣደ ማሕበረሰብ ዘሳቂ ለበዳ ሕማም መጊኡ ነዚ ሕማም ካብቲ ማሕበረሰብ ንምውጋድ ወይ ንምጥፋእ ዓለሙ ተመራሚሩ መድሓኒት ዝረክብ ሰብ ጅግና ይበሃል እንተተብሃለ ኣብዚ ብዙሕ ሰብ ዝፍለ ኣይኸውንን። ምክንያቱ እዚ ጅግና እንተተብሃለውን ብዘን መዐቀኒታት ክንርኢ ከለና፤ እቲ ኣደ መዐቀኒ ብህዝቢ ቅቡልነት ዘለዎ ምዃኑን ህዝቢ ዝደልዮን ዝምነዮን ፍፃመ ስለዝኾነን፤ እቲ ካልኣይ መዐቀኒ ድማ ነቲ መድሓኒት ንምርካብ ፍሉይ ክእለት፣ ፍልጠት፣ ፃዕርን ብልሓትን ተወፋይነትን ፅንዓትን ዝሓትት ብምዃኑ እቲ ካልኣይ ባህሪውን ዝተላበሰ እዩ። ስለዚ እዚ ጅግና እንተተብሃለ ብኣብዛሓ ተቐባልነት ይህልዎ ኢልካ ይውሰድ።
- ብካሊእ ገፅ ድማ ኣብ ዓውደ ኩናት ዝወፃለ ሰብ ፀላእቱ ሰዒሩ ዝመፀ ብውፅኢት ጥራሕ ዓቂንካ ጅግና ምባል ብኸሉ ተቐባልነት ዘይክህልዎ ይኸእል። ንኣብነት ብዘመነ ቴድሮስ፣ ዮውሃንስ፣ ሚሊሊኽ፣ ሃ/ሰላሰን መንግሥቱን መለሰን ሎሚውን እንተሪኢና ኣደ ዘመሰሰል ፍፃመ ኣሎ፣ እሱውን፡-
 - ኣፄ ቴድሮስ ብሓንቲ ኢትዮጵያ ዝዘረበሎም ኣብ ኩናት ምስ እንግሊዝ ብጅግንነት ኣንፃር ባዕዳዊ ወረራ መሪሖም ተሰዊኦም ስለዚ ጅግና እዮም ይበሃል፣
 - ኣፄ ዮውሃንስ ድማ ንብዙሓት ባዕዳዊ ወረራታት ተዋጊኦም እንተፍሸሉ ኣብ መወዳእታ ኣብ ምስ ድርቡሽ ዝተገበረ ጦርነት ብጅግንነት ተሰዊኦም፣ ስለዚ ጅግና እዮም ይበሃል፣
 - ኣፄ ሚሊሊኽ ኣንፃር ባዕዳዊ ወራሪ ጣልያን ኣብ ዓድዋ ተዋጊኦም ንጣልያን ብምስዓርም ከም ጅግና ይውሰዱ፣

- ኣጂ ሃ/ሰላሴ እውን ምስ እንግሊዝ ትሕብብር ፈጠርም ካርቦኛታት ደቂ ሃገር ኣሰሊፎም ንጣልያን ብምብራርም ከም ጅግና ዝውሰዱሉ ኩነታት ይረኣ፤
- መንግስቲ ሃ/ማርያም እውን ኣንጻር ባዕዳዊ ወራር ሶማል ህዝቢ ኢትዮጵያ ኣሰሊፉ ብምምካቲ ከም ጅግና ዝውሰዱሉ ኩነታት ይረኣ።
- መለስ ዜናዊውን ባዕዳዊ ወራር ሻዕብያ ብምፍሻል ሉኣላዊነት ሃገሩ ኣኽቢሩ እዩ። ሰለዚ ከም ጅግና ይውሰድ።
- ምናልባት ሃ/ማርያም ደሳለኝን ኣብይ ኣሕመድን ግን ወራር ሰለዘደጋጠሞም ነዚኣም ጅግና ዝብል ብዙሕ ኣይሰማዕን። ግን ድማ ንኣብዩ ኣሕመድ ዋላ ኳ ዝድግፍዎ እንተሃለዉ፤ ካብ ካልኣት መራሕቲ ሃገርና ብዘተፈለየ ንወፃኢ ጣልቃ ምእታው ቦሩ ጋሕ ዘበለ ብምኳኑ ብተቐራኒ ይሕመ።

ኣደ ወፃኢተኛ /ኢትዮጵያዊ ዘይኮነ/ እዞም ኣብ ላዕሊ ዝተዘርዘሩ ናይ ጅግነት መዐቀቲታትን ውፅኢታትን ወሲዱ ንሕድሕድ መራሕቲ ክመዘን ከሎ ዝሆዐ ፍርዲ ጅግነት ተመሳሳሊ እዩ። ይኹን እምበር ንሕና ኢትዮጵያውያን ግን ኣብ ኩሎም ኣደ ዓይነት ምርድዳእ የብልናን። መብዛሕቶም ተጋሩ ኢሊት ኣብ ናይ ኣጂ ዮውሃንስን ቴድሮስን ጅግነት ዝሰማምዑ እንትኾኑ ኣብ ናይ ሚሊሊኽን ደድሕሪኦም ዝመፁን መራሕቲ ጅግነት /ብዘይ መለስ/ ግን ብፍፁም ኣይኣምኑሉን ወይ ድማ ኣይቅበሉዎን። ብኻሊእ ገፅ ድማ መብዛሕቶም ናይ ኣምሓሩ ኢሊት እንተራኢና ናይ ቴድሮስ፣ ሚሊሊኽን ድሕሪኡን ዘለዉ ጅግነታት መራሕቲ እንተወድሱ፣ ናይ ዮሃንስን መለስን ግን ዕረ ይጥዕሞም። ኣብ መብዛሕቲ ንምንታይ ኩሎ ዘይሰማማሉ፣ እቲ ውፅኢት ናይ ኩሎም ተመሳሳሊ እዩ፣ ሰለዚ ወራሪ ብምፍሻል ጥራሕ ጅግነት ኣይውሰንን።

ናብቲ ቀንዲ መዘራረቢ ሃዕባ ኣቦይ ሰብሐት ክምለሱ፣ እጥ መን እዩ ጅግና?

ኣቦይ ሰብሐት እምበኣር ነዚ እዩ ቅድሚ 1967 ዓ.ም. ጅግና ነይሩ ኢላ ኣይኣምንን ዝበልዎ። እዚ እንትብሉ ግን ኣቦይ ሰብሐት ዕድመኡም ሰለዘደፍኡ፣ እቶም ኣብ ላዕሊ ዝተዘርዘሩ ኣንጻር ባዕዳዊ ወራር ዝተገበሩ ተጋድሎ ረሲዖምዎ ማለት ኣይኮነን። ኣብኡ ዝተሰርሐ መስተንክራዊ ዓዎታት ሰለዘይኣምኑሉውን ኣይኮነን። እንታይ ደኣ? ብናተይ ርድኢት እቲ ልመድ ብዛዕባ ጅግነት ዝዘረብን

ኣቦይ ሰብሐት ንጅግነት ዝህብዎ ትርጉምን ነጋሪይት ሰለዘኾነ እዩ።

እቲ ንኣቦይ ሰብሐት ተፃራሩ ዝዘረብን ዝፅሕፍን ዘሎ ትርጉም ጅግነት ብቐንፅል እንትወሰድ፣ ኣቦይ ሰብሐት ግን እንታይነት ንጅግነት ሙሉእ ትርጉም ብምሃብ፤ ብታሪኽ ሃገርና ይኹን ክልልና ከምቲ

ድሕሪ 1967 ወለዶ ዝፈፀሞ ጀግንነት፤ ዝፈፀመ ኣሎ ኣ.ሊ ኣይኣምንን ኣሎም። እዚ ታሪኽ ትግራዊ ታሪኽ ወለድና ምንሻው ወይ ምኽሓድ ወይከካ ዘይምፍላጥ ኣይኮነን። እዎ አባይ ሰብሐት እንታይ ጎዳሎዎ እዩ ነቲ ናይ ኣባታትና ታሪኽ ከም ናይ ጀግንነት ታሪኽ ዘይወሰድዎ? ዝብል ግን ምርኣይ ወሳኒ ይመስለኒ። ህዝቢ ትግራይ ኣንጻር ኣብ ልዕሊኡ ዝበፀሐ ወፅዓን መግዛእቲን ተቋዊሙ እንትቃለስ ድሕሪ 1967 ዓ.ም. ሞራሕ ኣይኮነን። ቅድሚኡ ውን ቁፅርን ሰፍርን ዘይብሉ ብርክት ዝበለ ጊዘ እናወደቐን እናተሰለን ተቓሊሱ። ብፍላይ ኣብ ቀዳማይ ወያነ ንግዛእትን መሳፍንትን ዘንቀጥቀጠን ዘርዓደን ናይ ህዝቢ ምልዕዳል ፈጠሩ ነዊሕ ርሕቀት ከይዱ ነይሩ። ግን ድማ ኣብቲ ዝድለ ብርኪ እንተይበፀሐ ብቐሊሉ ብመሳፍንትን መሻርኽቶምን ክብርዕን ኪኣሉ። ኣብዚ እቲ ቀዳማይ ባህሪ ጀግንነት /ናይ ህዝቢ ቅቡልነትን ድልየትን ምልዕዳልን/ ዘማለእ እንትኸውን፤ እቲ ካልኣይ ባህሪ ጀግንነት /ብቐዳትን ተኸእሎን/ ግን ኣምገለኣን። ስለዝኾነውን ውፅኢቱ፤ ህዝቢ ትግራይ ኣደዳ እቲ ዘውዳዊ ስርዓት ኮይኑ ናብ ዝኸፍኦ መግዛእቲ ኣእቲዮዎ።

ካብዚ ቀዳማይ ወያነ ግቡእ ትምህርቲ ወሲዱ ካልኣይ ወያነ ለካቲት 11፣ 1967 ዓ.ም እምቢ ኣይግዛእን ኣሉ በረካ ደደቢት ወጂኡ። ኣብዛ ዕለት እዚኣ ናይ ህዝቢ ሕቶ ሒዙ ብ5 ብረትን 11 ተጋደልትን ዝጀመረ ብረታዊ ቃልሲ ህዝቢ ትግራይ፤ መንእሴይ፣ ደቂ ኣንስትዮ፣ ሓረስታይ፣ ከተማታይ ኣብ ትሕቲ ሓደ ዕላማ ኣሰለፉ፣ መላእ ህዝቢ ትግራይ ኣሳቲፉ ድሕሪ ናይ 17 ዓመት መሪር ቃልሲን ከበድ መስዋእትን ነቲ ዋርድያ ድሕረትን ድኽነትን ዝበረ ስርዓት ደርጊ ደምሲሱ፤ ህዝቢ ትግራይ ሒዞም ዝተበገሰ ናይ ሰላም፣ ዴሞክራሲን ልምዓትን ዕላማ ኣብ ሰላማዊን ዴሞክራሲያዊን ናይ ቃልሲ መድረኽ ሚልዮናት ህዝብታት ኢትዮጵያ ኣብ ጎኑ ኣሰለፉ፣ ልክዕ ክምቲ ኣብ ብረታዊ ቃልሲ ዝተረኸበ ዓዎት ኣብ ሰላማዊን ዴሞክራሲያዊን ቃልሲውን ንዓለምና ዘደመመ ዓዎት ኣመዝጊቡ እዩ። እዎ እዚ ካብ 1967 ዓ.ም. ጀሚሩ ክሳብ ሕዚ ዝተመዘገበ ጀግንነት ቡተን ባህሪታት ጀግንነት እንትንምዘኖ እንታይ ይመስል?

ቀዳማይ ባህሪ ብማሕበረሰብ ቅቡል ዝኾነ ነገር Moral ንኣብነት ንሓቂ፣ ንፍትሒ፣ ንሰብኣዊነትን ንሕብረተሰባዊ ራእይ ተግባራዊነት ዝፍፀም ወይ ንምፍፃም ውፋይ ዝኾነን ዘድሊ ቃልሲ ብምግባር ካብኡ ዝድለ መስዋእትነት ንምክፋል ድሉው ዝኾነን ወይ ዝኸፍልን ዝብል መዐቀኒ እንትኸውን፤ እዚ ድማ ብትኽክል ዘማለእ ምኳኑ ዘሪኤና፣ ህዝቢ ትግራይ ነቲ ቃልሲ ናተይ ኣሉ ብኸሉመዳይ ደጊፉ፣ ሓብሒቡ፣ ኣሰኒቐ፣ ኣዕጠቐ፣ ደቁ ንመስዋእቲ መሪቐ ብምስዳዱ ቅቡል ቃልሲ ገይርዎ። እዚ ካብ ናይ

ቀዳማይ ወያነ ንላዕሊ መላእ ህዝቢ ትግራይ ካብ ጫፍ ናብ ጫፍ ዘንቀሳቐሰን ብሓቂ ናይ ህዝቢ ቃልሲ ምኳኑ ዘርእዩ ብምኳኑ ቀዳማይ ባህሪ ጅግንነት የማልእ እዩ።

እቲ ካልኣይ ባህሪ ድማ ብቐዳኑ እዩ። እዚውን ነዚ ናይ ህዝቢ ድሌትን ዕላማን ግሁድ ንምግባር ዘሎ ብቐዳኑ ማለትውን ዝተሓሰበ ዕላማ ንምዕዎት ዘድሊ ክእለት፣ ፍልጠት፣ ኣተሓሳስባ፣ ፅንዖትን ተኸእሎን ኣወዳድባ ኣሰራርሓ፣ ኣወፋፍራ ሒዙ ብቐዕ ኣመራርሓ ብምሃብ ንዓዎት ዝበፀሐ ምኳኑ፣ ናይዚ መግለጺ ድማ ንደርጊ ብምድምሳስ ሕገመንግስታዊ ስርዓት ፈጠሩ፣ ሰሩዕ ህዝባዊ መንግስቲ ብህዝባዊ መረፃ ክትከል ብምግባር፣ ኣብ ልምዓትን ምጥፋእ ድኽነትን ዝግበር ቃልሲውን ንዓለምና ዘስደመመ ውፅኢት ብምምዘጋብ ህዝብና ከም ተሳትፎኡ ናይ ቃልሱ ተረባሓይ ክኸውን ብምግባሩ፣ ስልጣን ብናይ ህዝቢ ድሌት ዝተሓዘ ምኳኑ ዝገበረ ጅግንነታዊ ስርሒት ተፈጺመ። ስለዚ እቲ ካልኣይ ባህሪ ጅግንነት እውን ብዝግባእ ዘማለእ ስርሒት እዩ። ስለዚ ኣባይ ሰብሐት ነዚ እዩ ድሕሪ 1967 ዓ.ም. እምበር ድሕሪ 1967 ዓ.ም. ጅግንነት ኣይረእኹን ኣየንቡቡኩን ኣይተግዙቡኩን ዝበልዎ።

እቲ ኩሉ ዝዛረበሉ ህዝቢ ትግራይ ኣንፃር ወረርሽኤ ዝፈፀሞም ስርሒታት ጅግንነታዊ ስርሒት እኳ እንተኾኑ ግን ድማ መወዳእትኡ ንህዝቢ ካብ መግዛእቲ ዘናገፉ ዘይኮነሱ ካብ ናይ ወፃኢ ግዛእቲ ናብ ናይ ውሽጢ መግዛእቲ ዝዳረጉ ብምዃናም ህዝቢ ትግራይ ካብ ድኽነትን ድሕረትን ክናገፍ ኣይከኣለን። እኳ ደኣስ ካብ ጊዘ ናብ ጊዘ እቲ ድኽነትን ድሕረትን እናገደደ፣ እናኸፍኦ ከይዱ ከይዱ ኣብ ምድምሳስ ደርጊ ኣብ ምንታይ ደረጃ በጺሑ ከምዝነበረ ማንም ዝፈልጦ ሓቂ እዩ። እሞ ከመይ ገይርና ደኣ መሊእና ቅድሚ 1967 ምሉእ ጅግንነት ነይሩ ክንብል። ብናይ ወዲሰብ ክብሪ፣ ሰብኣዊን ዳምክራሲያዊን መሰላት፣ ናይ ልምዓት ፃምእን ምምላእ መዚና እንትን ፅቅን ህዝቢ ኣብ ከቢድ ፖለቲካዊን ኤኮኖሚያዊን ማሕበራዊን ሰቓይ ዝነበረ ህዝቢ እምበር ጅግንነት እናሰርሐ ዝነበረ እዩ ምግል መፀገሚ ይኸውን። ሓደ ወለዶ ከም ወለዶ ናይ ጅግንነት ስርሒት ዝፈፀመ ኢልና ክንሕበኩ እንተኾይንና በዘን ክልተ መዕቀኒ ክንመዘኖም ይግባእ። ቅድሚ 1967 ዓ.ም. ዝነበሩ ታሪካዊ ስርሒታት እንትን ግምገም ሞላ ሓደ ዘዘን ክልተ ባህርታት ዘማልእ የብሉን። ናይ ኣፄ ቴድሮስ፣ ናይ ኣፄ ዮውሃንስ፣ ናይ ኣፄ ሚሊሊኽ ክሳብ ደርጊ ዝነበሩ ስርሒታት ከምንሪኦም እቲ መእሰሪ ጅግንነት ዝኾነ ናይ ህዝቢ ረብሓ፣ ናይ ህዝቢ ተጠቃሚነት ዝበሃል ብፍፁም ዘይሕሰብ እዩ ነይሩ።

ናይ ቀረባና ናይ ኤርትራ ኩነታት እንተራእናውን ከም ህዝቢ ካብ ጫፍ ናብ ጫፍ ተለዓዒሉ ኣንፃር መግዛእቲ ዕዉት ቃልሲ እንተገበረውን እቲ ካልኣይ ባህሪ ጅግንነት ሰበዘይተማለኒ፣ ኣብ ኤርትራ ጅግንነታዊ ስርሒት ዝፈፀመ ወለዶ ኣሎ ምግል ኣይከኣልን። ምኽንያቱ እቲ ቃልሲ ከይዱ ከይዱ ንረብሓ

ውሑዳት ገዛእቲ ስለዝዋዓለ። ህዝቢ ኤርትራ ብደርጊ ጊዜ ኣብ ሙሉም መግዛእቲ ነይሩ ኣብ ሻዕቢያ ጊዜ ውን ኣብ ዝኸፍአ መግዛእቲ ይርከብ። ልዕሊ ሓደ ሲ.ሲ. /1/3/ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ሰደት ይርከብ። ስለዚ ነፃነት በይኑ ትርጉም የብሉን። ህዝቢ ኤርትራ ሰፊፀሞ ሰርሒት ነታ ካልኤይቲ ባህሪ ጀግንነት ስለዘይተማልእ እንሆ ኣብ ትሕቲ ባርነት ውሸጣዊ መግዛእቲ ይርከብ።

እቲ ናይ ትግራይ አባይ ሰብሐት ዝበልዎ ቅድሚ 1967 ዓ.ም. ጀግና አፈልዋን በዚ መርኣያ ክንርእ ከለና ቁልጭ ኣቢሉ የሪኤና። ትግራይ ቅድሚ ሀገራ ስልጣን ዝጀመረት፣ መንግስትነት ዘተኣታተወት፣ እንተነበረት እውን ህዝቢ ከም ህዝቢ ንድሕርሕሪት እናንቀልቀለ ኣብ ዝኸፍአ ብርኪ በፂሒ ነይሩ። ስለዚ ዝሓለፉ አሻሓት ዓመታት ብዙሓት ዘኸሩፀ ፍፃመታትን ሰርሒታትን እንተነበሩውን ናይ ህዝቢ ተረባሕነትን ድሌትን ሙሉእ ተሳትፎን ስለዘይነበሮም ጀግንነት ነይርዎ ምባል አይክአልን። ምስ ናይ ህዝቢ ድሌት ተጠቃምነት፣ ቅቡልነት ዘይተሓሓዘ ሰርሒት ጀግንነት አይበሃልን። ዚ እዩ ድሕሪ 1967 ዓ.ም ኣብ ትግራይ ጀግንታዊ ሰርሒት ዘርኣዩን ዘርእይን ዘሎ ወለዶ እዩ ንብሎ። ኣብ ኤርትራ ግን ክሳብ እዚ 21 ክ/ዘ ጀግንታዊ ሰርሒት የለን ንብል። ኣብ ኤርትራ ልክፀ ክምቲ ኣብ ትግራይ ቅድሚ 19 ክ/ዘ ዝነበረ ሰርሒት ረብሓን ሰልጣንን መሰፍናዊ ንምሕላው ዝገበሩ ዝነበሩ ሰርሒታት እዮም ሓዚውን ዝፍፀሙ ዘለዉ።

ኣብ ትግራይ ግን እቲ ክሳብ 19 ክ/ዘ ሱር ሰዲዱ ዝነበረ ዝነበረ ትምክሕታዊ መግዛእቲታት ንኣንሳእን ንኣዋሩን ብምቕያር፤ ዝማዕበላ ሃገራት ካብ 200 ክሳብ 300 ዓመታት ዝወሰደሎም ህንፀት ልምዓትን ዴሞራሲን እነሆ ሳላ እቲ ጀግንታዊ ሰርሒት ድሕሪ 1967 ዝመፀ ወለዶ ኣብ 45 ዓመት፤ ውሸጢ ጀሚርናዮስ ፅቡቕ ነሰጉሞ አለና።

ዚ እዩ ኣብ ትግራይ ይኹን ኣብ ኢትዮጵያ ብዙሓት ፅሒፍካ ዘይውዳእ ታሪካዊ ፍፃመታት እንተሃለዉውን ብአንፃር ጀግንነት ክንምዘኖ ከለና አየማልእን። ቴድሮስ፣ ዮውሃንስ፣ ሚሊሊኽ፣ ሃ/ሰላሴ፣ ደርጊ ኩሎም ዝፈፀምዎ ፅቡቕን ዘሕብን ሰራሕቲን አሊሸካ ዘይሰኣን እንተኾነውን መሰረታዊ ባህሪአም ግን ፀረ ህዝቢ፣ ፀረ ልምዓት፣ ፀረ ዴሞክራሲ እዮም ነይሮም። ብሱሩባ ልምዓት፣ ዴሞክራሲን ንአውሮፓን አሚሪካን ሞራሕ ድዩ ተፈጠሩ? ህዝቢ ትግራይ፣ ህዝቢ ኢትዮጵያ፣ ሞላውን ህዝቢ ኤርትራ ዴሞክራሲ፣ ልምዓት፣ ዘደልዮ ህዝቢ ሰለዝኾኑ ድዩ? አይኮነን። ንአሻሓት ዘመናት ኣብትሕቲ ሙሉም መግዛእቲ ዝወደቁ፤ ጁጉ ብምሰኣናም እዩ። ህዝቢ ኤርትራውን ክሳብ ሓዚ ዴሞክራሲ፣ ልምዓት ሓራሙዎ አደዳ መግዛእቲን ሰደትን ኮይኑ ዘሎ ጁጉ ብምሰኣኑ እዩ።

እዚ እዩ እምባኣር አቦይ ስብሐት ቅድሚ 1967 ኣብ ኢትዮጵያ ጀግና ዝበሃል ኣይተፈጠረን ዝበሉ። አቦይ ስብሐት ነቲ ቃልሲ ሰለዝጀመሩ ንባዕሎም ንምሙጋስ ኢሎም ኣይኮነን እዚ ዝበሉ፤ ወይኮነ አቦይ ስብሐት ኣሪጎም ዓጀውጀው ሰለዝበሉ ናብ ቁልዕነት ሰለዝተመለሱ ኣይኮነን ከምዚ ዝበሉ፤ እቲ ሓቂ ንሱ ሰለዝኾነ እዩ።

ብኣንፃሩ እቶም ካብ ናይ 19 ክ/ዘ ኣተሓሳስባ ምፍላይ ዝኣበዩም፣ ብናይ 19 ክ/ዘ ኣተሓሳስባ ጀግንነት ማለት ህዝቢ ምምብርካኽ ምስቓይ፣ ኣብ ኩናት ምውዓል ናይ ህዝቢ ንብረትን ገንዘብን ንዋይን ምግፋፍ ኣሻሓት ኣፅዋርን ወታደራትን ምምራኽ ኢሎም ዝትርጉሙ፤ ጀጋኑ ወለዶም ዘዮኹብሩ፣ ኣብ ማሕበራዊ ሚድያ እናተፃረፉ ዝውዕሉ እዮም ብዕድመ ንኡሳት ብኣተሓሳስባ ግን ዝኣረጉ፣ ዓጀውጀው ዝበሉ ዝበሃሉ።

ሐዚውን ከምዚ ወለዶ እዚ፤ ንውልቀ መሳፍንቲ ወይ ንጉሳት ወንበር ንምሕላው ዘይኮነስ፣ ብትኽክል ምእንተ ሕቶታት ህዝቢ ክምለስ፣ ምእንቲ መሰላትን ረብሓታትን ህዝቢ ክረጋገፅ ኢሉ ህይወቱ መኒኑ ንመስዋእቲ ዝወፀ ወለዶ፣ ሓደ ሻዕ ዘይኮነስ 7 ሻዕ ህይወቱ ክትሓልፍ ዝምነ ወለዶ ፈፂሙ ኣይተፈጠረን። ስለዚ አቦይ ስብሐት ዝበልዎ ትኽክልን ሓቂን እምበር ናይ እርጋን ዓጀውጀው ኣይኮነን። ኣብ ረብሓ ህዝቢ ዘይውዕል ጀግንነት ጀግንነት ኣይበሃልን፣ ዋይት ዝተኮሰ፣ ሰብ ዝቐተለ ጀግና እንተተባሂሉ ካብ መንግስቱ ሃ/ማርያም ንላዕሊ ጀግና የለን ማለት እዩ። እዚ እዩ እቲ ዓብዩ ጌጋሽ ስለዚ እቶም ናይ ቃልሲ አቦና አቦይ ስብሐት ዝበልዎ ዘረባ ንቀበላ ደኣ።

**ክብሪ ንዝግበኦ ክብሪ ንሃቦ።
ህዳሴ ኢትዮጵያ
ለካቲት 26፣ 2012 ዓ.ም.**